

ტრანსდისციპლინური კვლევის მეთოდოლოგია ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარებისათვის

მერაბ ხოხობაია

ეკონომიკის დოქტორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასისტენტ-პროფესორი

ტურისტული დანიშნულების ადგილი კონცეპტუალური თვალსაზრისით წარმოადგენს საკმაოდ რთულ ინტეგრირებულ სისტემას. ცხადია, რომ აღნიშნულ სისტემაში ელემენტები მჭიდროდაა ურთიერთდაკავშირებული, შესაბამისად მათ შეუძლიათ თავად სისტემის ფუნქციონირებაზე მოახდინონ როგორც დადებითი, ასევე, უარყოფითი ზეგავლენა. არამხოლოდ ტურისტული დანიშნულების ადგილი, არამედ ტურიზმის ინდუსტრიის სისტემაც ფრაგმენტულია, იგი მოიცავს სხვადასხვა დაინტერესებულ ჯგუფებს, როგორც კერძო, ასევე, საჯარო სექტორიდან. ბუნებრივია, რომ პროცესების ეფექტიანი წარმართვის თვალსაზრისით აუცილებელია შესაბამისი მოქმედებების დაგეგმვა და პოლიტიკის შემუშავება. რაც მნიშვნელოვანი წინაპირობაა ტურისტული დანიშნულების ადგილის თანმიმდევრული განვითარების თვალსაზრისით. აღნიშნულ პროცესში აუცილებელია არაერთი საკითხის გათვალისწინება, როგორცაა, სოციალური და ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია, ურბანული დაგეგმვა, საჯარო და კერძო სექტორის კოორდინაცია, ინსტიტუციური წესრიგი, რეგულაციები და ა.შ. ამ პროცესში მიზანშეწონილია ცოდნის სხვადასხვა ტიპის და დისციპლინის გამოყენება, რასაც განაპირობებს სისტემის სირთულე და საკითხის კომპლექსურობა. სტატიაში განხილულია, ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები. ასევე, ყურადღება გამახვილებულია კვლევის ინოვაციურ ტრანსდისციპლინურ მიდგომაზე, რომელიც საშუალებას გვაძლევს მოვახდინოთ სამეცნიერო ცოდნის და პრაქტიკაში არსებული გამოცდილების ინტეგრირება, რაც მნიშვნელოვანია ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების თვალსაზრისით.

საკვანძო სიტყვები: ტურიზმის ინდუსტრია; ტურისტული დანიშნულების ადგილი; ტურიზმის პოლიტიკა; ტრანსდისციპლინური კვლევა; განვითარება.

სამეცნიერო ლიტერატურაში ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების სხვადასხვა ტიპის მიდგომები იკვეთება, რომელიც გარკვეულწილად ეყრდნობა იმ გამოცდილებას, რომელიც არსებობს მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში. პრაქტიკული მაგალითები მნიშვნელოვან საფუძველს ქმნის ტურისტული დანიშნულების ადგილის სტრატეგიული განვითარების გეგმების შემუშავების და მოქმედებების თვალსაზრისით. შეიძლება ითქვას, რომ გამოცდილების გაზიარება სასარგებლოა, მაგრამ ის აუცილებლად უნდა ადაპტირდეს იმ სოციო-კულტურულ გარემოსთან რომელშიც ვაპირებთ კონკრეტული მიდგომების იმპლემენტაციას.

ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების პროცესი შესაძლოა სხვადასხვა სცენარით ან მიდგომებით წარიმართოს. ცხადია, ერთ-ერთი, მთავარი ამოცანა კონკურენტული ტურისტული დანიშნულების ადგილის ფორმირებაა, რომელმაც პოზიტიური გავლენა უნდა მოახდინოს საზოგადოების კეთილდღეობაზე. აღნიშნული შეუძლებელია ტურიზმის პოლიტიკის (Tourism Policy), სტრატეგიული დაგეგმვის (Strategic Destination Planning), თანამონაწილეობითი (Participatory Approaches) მიდგომების გარეშე.

გოლდენრის და რიტჩის მიხედვით პოლიტიკა არის გარკვეული წესების, რეგულაციების, დირექტივების, სტრატეგიების, აქტივობების ნაკრები, რომელიც აუცილებელია ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების და კონკურენტული უპირატესობის მოპოვებისათვის [7, გვ.326]. ედგელი და სვანსონი ყურადღებას ამახვილებენ მარკეტინგზე, დაგეგმვაზე, მდგრად განვითარებაზე. მათი აზრით ტურიზმის პოლიტიკა წარმოადგენს პროგრესულ კურსს, რომელიც მოიცავს მიმართულებებს, დირექტივებს, პრინციპებს და პროცესებს, რომელიც მოქმედებს ეთიკურ ჩარჩოში და ფოკუსირებულია საზოგადოებაზე, რომელშიც მოქმედებების დაგეგმვით, განვითარებით, საქონლისა და მომსახურების წარმოებით, მდგრადი განვითარების პრინციპების გამოყენებით უნდა მოხდეს ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარება [5, გვ.9-11]. პრაქტიკაში უკვე არსებობს გარკვეული გამოცდილება რომელიც აუცილებელია განხორციელდეს საჯარო დონეზე. ის შესაძლოა გავეართიანოთ 4 კატეგორიაში: 1. პოლიტიკა; 2. დაგეგმვა; 3. განვითარება; 4. რეგულაცია.

პოლიტიკაში იგულისხმება მისი თვისებრივი მახასიათებლები, რომელიც უნდა აისახოს ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების გეგმაში. ის მოიცავს კონკრეტულ მიზნებს და რეგულაციებს, ასევე მეთოდებს და ინსტრუმენტებს, რომელიც გვეხმარება პოზიტიური შედეგების მიღწევაში. რადგან პოლიტიკა წარმოადგენს ვექტორს დანარჩენი კატეგორიებისათვის, ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვი-

თარების კუთხით მის სწორად ფორმულირებას აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა. პოლიტიკა შეიძლება იყოს როგორც ფორმალური, რომელიც გამყარებულია საკანონმდებლო რეგულაციებით, ოფიციალური დოკუმენტებით და პოზიციებით, ასევე არაფორმალური [6, გვ.286-287].

გეგმების შემუშავებისა და დაგეგმვის ასექტით, ტურიზმისა და მასპინძლობის ინდუსტრიაში არსებობს გარკვეული სირთულეები, რომელიც დაკავშირებულია ინდუსტრიის ფრაგმენტულობასთან და მრავალ ოპერაციულ ქვესექტორთან. დაგეგმვის ეტაპზე უნდა გაანალიზდეს ფაქტორები, ტურიზმის ინდუსტრიის როგორც პოზიტიური, ასევე ნეგატიური ზეგავლენის წილით. ამ თვალსაზრისით შესაძლოა გამოიყოს შემდეგი ძირითადი საკითხები: მარკეტინგული ანალიზი და სტრატეგიები, ინფრასტრუქტურა, ადამიანური რესურსები, გარემოზე ზეგავლენა, სოციო-კულტურული, ეკონომიკური ზეგავლენა და ა.შ. დაგეგმვის ეტაპზე აუცილებელია საკითხისადმი სისტემური მიდგომა, ყველა იმ ელემენტების გათვალისწინება, რომელიც პირდაპირ და ირიბ გავლენას ახდენს ტურისტულ დანიშნულების ადგილზე. ამ ეტაპზე მაქსიმალურად უნდა გამოირიცხოს შეცდომები, მსოფლიო პრაქტიკა ადასტურებს, ამ მიმართულებით მიღებულმა არასწორმა გადაწყვეტილებებმა თუ რა შედეგები მოუტანა სხვადასხვა რეგიონში ტურისტულ დანიშნულების ადგილებს. იმავე ეტაპზე, ყურადღება უნდა გამახვილდეს ეკონომიკური, მიწათსარგებლობის და ზონებად დაყოფის, ინფრასტრუქტურის, უსაფრთხოების, სოციალური სერვისების განვითარების საკითხებზე. ტურიზმის ინდუსტრიის ინტერდისციპლინური ხასიათიდან გამომდინარე, ობიექტურ აუცილებლობას წარმოადგენს დაგეგმვის პროცესში სხვადასხვა პროფესიის სპეციალისტების ჩართვა, მაგალითად, ეკონომისტების, მარკეტოლოგების, ლანდშაფტის დიზაინერების, სოციოლოგების, ადამიანური რესურსების მენეჯერების, ეკოლოგების, არქიტექტორების, არქეოლოგების და სხვა [6, გვ.288-289].

სწორედ ინტერდისციპლინური და ტრანსდისციპლინური მიდგომების საშუალებით შესაძლებელია არსებული პრობლემების იდენტიფიკაცია, პროცესების კვალიფიციურად შეფასება და შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავება. კომპლექსური ჩართულობა ინტერდისციპლინურ წრეში საშუალებას გვაძლევს სიღრმისეულად გავანალიზოთ არსებული სიტუაცია და სპეციალისტების დახმარებით მივიღოთ კომპეტენტური გადაწყვეტილებები. ეს საკითხი განსაკუთრებით აქტუალურია, როდესაც ხდება ახალი ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარება.

ერთ-ერთი საკვანძო საკითხი ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების კუთხით საჯარო და კერძო სექტორის თანამშრომლობაა. პრინციპულად მნიშვნელოვანია პროცესებში კერძო სექტორის აქტიურობა და ჩართულობა. ხელისუფლებას შეუძლია განმავითარებლის როლი შეასრულოს ჯანსაღი ბიზნეს გარემოს შექმნის, საკუთრების უფლების დაცვის, დარგის რეგულაციისათვის საჭირო საკანონმდებლო ნორმების შემუშავების კუთხით. ხოლო სხვა დანარჩენი მიმართულებებით დომინანტურ როლს უნდა ასრულებდეს კერძო სექტორი. ტურისტული ბიზნესი განსაკუთრებული სენსიტიურობით გამოირჩევა მიმდინარე პროცესების მიმართ, ამიტომ, მისი განვითარებისათვის სტაბილური ბიზნეს გარემოს ჩამოყალიბება არის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი [6, გვ.290]. ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება ითქვას, რომ ხელისუფლება დარგის განვითარების მაქსიმალურ შედეგს აღწევს კერძო სექტორთან ტანდემში, რასაც ადასტურებს მსოფლიო პრაქტიკა. ორივე მხარეს გააჩნია თავისი წილი პასუხისმგებლობა, რაც გამოიხატება ერთი მხრივ, ხელისუფლების მხრიდან ჯანსაღი ბიზნეს გარემოს უზრუნველყოფაში და მეორე მხრივ, კერძო სექტორის მიერ ინვესტიციების განხორციელებაში და სამუშაო ადგილების შექმნაში. თანამშრომლობის ეს ფორმატი პოზიტიურად აისახება როგორც ტურისტული დანიშნულების ადგილის, ასევე საზოგადოების საერთო ეკონომიკურ კეთილდღეობაზე [9, გვ. 993].

ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარებისათვის განსაკუთრებული როლის შესრულება შეუძლიათ რეგულაციებს. რეგულაცია ქმნის გარკვეულ წესრიგს, იგი შესაძლოა დაკავშირებული იყოს მომხმარებელთა უფლებების, სასტუმრო უსაფრთხოების, კვების და ჯანდაცვის, ლიცენზირების და სხვა ფორმალობის მქონე საკითხებთან [13, გვ.55]. ზოგადად, რეგულაციები შესაძლებელია გახდეს როგორც ხელშემწყობი, ასევე შემაფრხილებელი ფაქტორი. მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს ისეთი ფუნდამენტური ბაზისის შექმნა, რომელიც მინიმუმ ხელს არ შეუშლის ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარებას.

რაც შეეხება ტურისტული დანიშნულების ადგილის სტრატეგიული დაგეგმვის პროცესს, ამ კუთხით ერთიანი უნიფიცირებული მიდგომა არ არსებობს და ეს ბუნებრივიცაა, რადგან თითოეულ ადგილს გააჩნია უნიკალური მახასიათებლები, დეტერმინანტები. რომლის გათვალისწინება აუცილებელია როგორც სტრატეგიული დაგეგმვის, ასევე გეგმების პრაქტიკაში იმპლემენტაციის პროცესში. სტრატეგიული დაგეგმვის პროცესი საკმაოდ რთულია, მნიშვნელოვანია როგორც პოლიტიკური ასევე საზოგადოების მხადაჭერა, რომელშიც აქტიურად უნდა მონაწილეობდეს როგორც ტურიზმში ჩართული ინდივიდები, ასევე ცალკეული ინსტიტუციები. აღნიშნული აქტორების რესურსების მობილიზება, მათი ცოდნის და გამოცდილების გამოყენება ეფექტიანი შედეგების მიღების შესაძლებლობას გვაძლევს [1, გვ.13-16]. სტრატეგიული დაგეგმვის პროცესი მისი თვისებრივი ხასიათიდან გამომდინარე, არაერთი ფაქტორის გათვალისწინებას მოითხოვს. სწორედ ამიტომ, მიზანშეწონილია როგორც კვლევის, ასევე განვითარების ეტაპზე შეიქმნას ინტერდისციპლინური და ტრან-

სდისციპლინური გუნდები, რომლებსაც გააჩნიათ დარგობრივ ჭრილში პრობლემების იდენტიფიკაციის და მათი გადაჭრის გზების განსხვავებული ხედვები.

სტრატეგიული დაგეგმვის და განვითარების პროცესის მნიშვნელოვანი ამოცანა კონკურენტული ტურისტული დანიშნულების ადგილის ფორმირებაა, რომელ სივრცეშიც თითოეულმა მონაწილემ უნდა მიიღოს გარკვეული სარგებელი. დაინტერესებული ჯგუფები მრავალფეროვანია აღნიშნულ კონტექსტში, ესენია, საზოგადოება, სერვისის მიწოდებლები, არასამთავრობო და საჯარო სექტორი და ა.შ. სტრატეგიული დაგეგმვის ერთ-ერთ მთავარი გამოწვევა სხვადასხვა დაინტერესებული ჯგუფების ჩართულობა და პროცესებში მათი ინტეგრაციაა. ცხადია, რომ ამ საკითხების გარდა არსებობს არაერთი პრობლემა რომელიც სისტემურად უნდა შეფასდეს და ტურისტული დანიშნულების ადგილის სპეციფიკის გათვალისწინებით ობიექტურად მოხდეს შესაბამისი გადაწყვეტილებების მიღება [12, გვ.269-274].

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების პროცესში შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს სხვადასხვა თეორიული თუ პრაქტიკული მოდელი. ამ კუთხით საინტერესოა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის (United Nations) მიერ შემუშავებული ადგილობრივი ეკონომიკური განვითარების მოდელი, რომელიც ჩვენი აზრით შესაძლებელია გამოვიყენოთ ტურისტული დანიშნულების ადგილის სტრატეგიული დაგეგმვის პროცესში. მოდელის მიხედვით საწყის ეტაპზე უნდა მოხდეს გარკვეული გარემოებების გამოკვეთა, რათა იდენტიფიცირდეს განვითარების რა ეტაპზეა ტურისტული დანიშნულების ადგილი. ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს სტეიქჰოლდერებთან აქტიური კომუნიკაცია, მთლიანად პროცესში მათ ჩართულობას და თანამონაწილეობას აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა. შეიძლება ითქვას, რომ პირველი ეტაპი სიტუაციის შეფასებას, თანამშრომლობისათვის გარკვეული პლატფორმის მომზადებას ეთმობა. ცხადია, რომ გარკვეული ორიენტირების განსაზღვრაა საჭირო როგორც მოთხოვნის, ასევე მიწოდების თვალსაზრისით [11, გვ.11-12]. ყურადღება უნდა გამახვილდეს პოტენციურ მომხმარებლებზე, მათ სურვილებზე, გადახდისუნარიანობაზე, დემოგრაფიულ მახასიათებლებზე და ა.შ. ტურიზმის მკვლევარები, მოთხოვნის კუთხით (Norbert Vanhove), გამოყოფენ ისეთ ფაქტორებს, როგორცაა: ფასები, დრო, შემოსავალი [13, გვ. 51]. თუმცა, მხოლოდ ამ ფაქტორების გაანალიზებით ვერ მივიღებთ სრულყოფილ ეკონომიკურ სურათს. სტაბლერი, პაპათეოდორუ და სინკლერი (Stabler, Papatheodorou, Sinclair) ხაზს უსვამენ იმ ფაქტს, რომ ტრადიციული მოთხოვნის თეორიები არ იძლევიან საშუალებას ავხსნათ, რა იწვევს მომხმარებლების გემოვნების ფორმირებას, რომელი ფაქტორები იწვევენ ცვლილებებს, რაც მთავარია როგორია გადაწყვეტილების მიღების სოციალური კონტექსტი. რაც შეეხება მიწოდებას, უნდა მოხდეს ტურისტული ატრაქციების იდენტიფიკაცია, არსებული რესურსების შეფასება, ტურისტული დანიშნულების ადგილებზე სერვისების თანამედროვე მოთხოვნებთან მიახლოება [14, გვ. 39-44].

შემდეგი ეტაპი წარმოადგეს ერთგვარ ვექტორს თუ რა მიმართულებით უნდა განვითარდეთ, და სად გვნდა რომ აღმოვჩნდეთ. ამისათვის საჭიროა გარკვეული ხედვების ჩამოყალიბება (Visioning), ხედავ პრაქტიკული თუ თეორიული თვალსაზრისით, წარმოადგენს ფუნდამენტს, რომელშიც უნდა გავითვალისწინოთ საზოგადოების ფასეულობები, მისწრაფებები, აქტივობები. ეს არის პროცესი, რომლის ფარგლებში ხდება საზოგადოებისათვის სასურველი მდგომარეობის გამოკვეთა, ის შესაძლებელია სხვადასხვა დიზაინის სახით წარმოვადგინოთ. ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების ხედვის ჩამოყალიბების საფუძველზე ხდება სტრატეგიული განვითარების მიზნების და ამოცანების ფორმულირება. მიზნებში უნდა დაკონკრეტდეს თუ რა მიმართულებით უნდა განვავითაროთ ტურისტული დანიშნულების ადგილი. აქ იგულისხმება როგორც ინსტიტუციური, ასევე სექტორული განვითარების საკითხები. მომდევნო საფეხურზე უნდა შეფასდეს ზემოთ განხილული ეტაპები და ჩამოყალიბდეს თუ როგორ უნდა მივაღწიოთ სასურველ მიზანს. ამ პროცესის შემადგენელი ნაწილია, მიზნების პრიორიტეტიზაცია, აქტივობების განსაზღვრა მიზნების მისაღწევად როგორც მოკლევადიან, ასევე გრძელვადიან პერსპექტივაში. ფინალურ ეტაპზე კი, ფაქტობრივად ხდება მიზნებიდან გამომდინარე ინდიკატორების შემოწმება, მაგალითად, რამდენად გაიზარდა ტურისტების რაოდენობა და კმაყოფილება, როგორია ტურისტული აქტივობებიდან მიღებული ეკონომიკური შედეგები, რა გავლენას ახდენს იგი საზოგადოების კეთილდღეობაზე და ა.შ. [11, გვ.5-6].

განსხვავებულია ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების ინტეგრირებული მოდელი, რომელსაც გვთავაზობს დვაიერი და კიმი (Dwyer, Kim), რომელიც საინტერესო კონცეპტუალური რეპროდუქციაა. იგი ეყრდნობა სხვადასხვა მკვლევარის მიერ ჩამოყალიბებულ მოდელებს. აღნიშნული მოდელი გვიჩვენებს რა გავლენას ახდენს რესურსები, დანიშნულების ადგილის მენეჯმენტი, მოთხოვნა და სიტუაციური მდგომარეობა კონკურენტუნარიანობაზე და სოციალურ-ეკონომიკურ კეთილდღეობაზე. მკვლევარები გამოყოფენ მხარდამჭერ ფაქტორებს და იმ რესურსებს, რომელიც უფრო მიმზიდველს ხდის ტურისტულ დანიშნულების ადგილს. მოდელში მნიშვნელოვანი შემადგენელი ელემენტია მენეჯმენტთან დაკავშირებული საკითხები, რომელშიც იგულისხმება ყველა ის ფაქტორი, რომელიც საჭიროა რესურსების ეფექტიანად გამოყენებისათვის. აღსანიშნავია, რომ მკვლევარები ცალკე გამოყოფენ მოთხოვნის ელემენტს, სადაც სამ ძირითად ნიუანსზე კეთდება აქცენტი. ესენია: მოთხოვნის კუთხით ცნობიერების ამაღლება (Demand-awareness), აღქმა/გაცნობიერება

(Perception), პრეფერენცია (Preferences). როგორც აღნიშნავენ, ცნობიერების ამაღლებას და ინფორმირებულობას ხელს უწყობს სხვადასხვა ტიპის მარკეტინგული აქტივობები [4, გვ.378-379].

შეიძლება ითქვას, რომ ტურისტული დანიშნულების ადგილი როგორც სისტემა, განიცდის მუდმივ ცვლილებას და ის საკმაოდ დინამიკურია. აქედან გამომდინარე, სტრატეგიული განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია კვლევის შესაბამისი მეთოდოლოგიის გამოყენება. რომელიც საშუალებას მოგვცემს ობიექტურად შევაფასოთ არსებული სიტუაცია, მოვახდინოთ დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა, შევქმნათ პლატფორმა განვითარებისათვის და მივიღოთ ეფექტიანი ეკონომიკური შედეგები. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ტურისტული დანიშნულების ადგილის შესწავლისათვის აუცილებელია სხვადასხვა დისციპლინებში არსებული ცოდნის გამოყენება, ასევე არსებულ გამომწვევებზე გუნდური მუშაობა. საკითხის კომპლექსურობიდან გამომდინარე მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ტრანსდისციპლინური და ინტერდისციპლინური კვლევის კონცეფციის გამოყენება ტურისტული დანიშნულების ადგილის მდგრადი განვითარებისათვის. ინტერდისციპლინური კვლევის ფარგლებში სხვადასხვა დისციპლინის მკვლევარები მუშაობენ გარკვეულ პრობლემაზე, პროექტზე და ა.შ იგი გარკვეულწილად ჰარმონიზებულია კონცეფციასთან - „მეცნიერება საზოგადოებისათვის. ტრანსდისციპლინური კვლევა კი გულისხმობს აკადემიურ საზღვრებს მიღმა თანამშრომლობას. რომლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ამოცანას სამეცნიერო და პრაქტიკაში არსებული ცოდნის ინტეგრაციაა. ამ შემთხვევაში გარკვეულწილად ხდება კონცეფციის ტრანსფორმაცია - „მეცნიერება საზოგადოებასთან ერთად [10, გვ.21-26]. კონცეპტუალურად ის ინტერდისციპლინური ხედვისაგან განსხვავებულია, რადგან იგი გულისხმობს პროცესებში არაკადემიური მონაწილეების ინტეგრაციას, რომლებიც ასრულებენ მნიშვნელოვან როლს ტურისტული დანიშნულების ადგილების განვითარების თვალსაზრისით [8, გვ.273-274]. ამ საკითხზე ყურადღებას ამახვილებენ ტურიზმის პოლიტიკის მკვლევარები ედგელი და სვანსონი, ისინი ხაზს უსვამენ რომ ტურიზმის პოლიტიკის შემუშავებაში აქტიურად უნდა იყოს ჩართული საჯარო, კერძო, არასამთავრობო სექტორი და სხვა სტეიქჰოლდერები. მათი ჩართულობა პროცესებში პრაქტიკაში არსებული ცოდნის გენერირების საშუალებას გვაძლევს, რაც მნიშვნელოვანი წინაპირობაა ახალი ხედვების და იდეების ფორმულირების კუთხით [5, გვ.14]. სწორედ მეცნიერული მიდგომების, კვლევის საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილებით შესაძლებელი იქნება პოლიტიკის ძირითადი დეტერმინანტების განსაზღვრა, რომელიც უზრუნველყოფს ტურისტული დანიშნულების ადგილის მდგრად განვითარებას [5, გვ.11-12].

აღნიშნული მეთოდოლოგია წარმატებულად გამოიყენება საზოგადოებისათვის სოციალურად აქტუალური საკითხების გასაანალიზებლად, როგორცაა, მდგრადი განვითარება, ჯანდაცვა, მიგრაცია, კულტურული მრავალფეროვნება, ურბანიზაცია და ა.შ. [2, გვ.78]. ცხადია, რომ საკვლევი პრობლემის თემატიკიდან გამომდინარე შესაძლებელია გამოვიყენოთ სხვადასხვა სახის მეთოდები. ასევე, ობიექტურ აუცილებლობას წარმოადგენს ცოდნის სხვადასხვა ტიპების გამოყენება. მაგალითად, სისტემური ცოდნა, რომელიც საშუალებას გვაძლევს შევაფასოთ თუ რა ტიპის პრობლემასთან გვაქ საქმე, როგორია მისი ფუნდამენტური ასპექტები, მიზნობრივი ცოდნა, რომელიც საჭიროა ცვლილებების მოსამზადებლად, აღნიშნულ კონტექსტში ე.წ არაკადემიურ სტეიქჰოლდერებთან მუშაობა მნიშვნელოვანია, რათა აქტიური დიალოგის და იდეების გენერირების გზით მოვემზადოთ განვითარების სხვადასხვა სცენარების შესამუშავებლად. რაც შეეხება ტრანსფორმაციულ ცოდნას, იგი გვხმარება თუ როგორ შეიძლება შევცვალოთ არსებული მდგომარეობა უკეთესი პრაქტიკით. ამ პროცესში უნდა გავითვალისწინოთ სოციალური, კულტურული, ტექნოლოგიური ასპექტები. ბუნებრივია, რომ საკითხების გაანალიზების პროცესში ინტერდისციპლინურ ჭრილში შესაძლებელია ცოდნის სხვა ტიპების გამოყენებაც [3, გვ.36-40].

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება ითქვას, რომ ტრანსდისციპლინური კვლევა, რომელიც თანამონაწილეობის პრინციპებზეა დაფუძნებული, საშუალებას გვაძლევს მოვახდინოთ სხვადასხვა დისციპლინებში არსებული ცოდნის ინტეგრაცია. ასეთი ტიპის თანამშრომლობის ფორმატი არის საკმაოდ დინამიკური და აქტიური, რაც კვლევის პროცესში ხელს უწყობს ახალი ცოდნის გენერირებას. ფაქტობრივად, ცოდნის სხვადასხვა ტიპის, მეთოდის გამოყენებით შესაძლებელია ტრანსფორმაციული მოქმედებების პრაქტიკაში იმპლემენტაცია, რაც გამყარებულია როგორც სამეცნიერო, ასევე პრაქტიკაში არსებული ცოდნით. ტრანსდისციპლინური კვლევის კონცეფციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გამოწვევა სწორედ ამ ცოდნის ტიპების ინტეგრაციაა, რომელიც ცხადია, არ წარმოადგენს მარტივ ამოცანას. გუნდური მუშაობის და თანამონაწილეობის პრინციპების გამოყენება ყოველთვის ქმნის გარკვეულ წინააღმდეგობებს, აზრთა სხვადასხვაობას, როგორც ორგანიზაციული, ასევე აკადემიური თვალსაზრისით. თუმცა, როგორც ევროპული პრაქტიკა ცხადყოფს, აღნიშნული კონცეფცია საკმაოდ წარმატებულად გამოიყენება როგორც კვლევაში, ასევე სწავლებაში. აქედან გამომდინარე, ტურისტული დანიშნულების ადგილის განვითარების თვალსაზრისით შესაძლებელია ტრანსდისციპლინური კონცეფციის წარმატებით დანერგვა და კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შესაბამისი პოლიტიკის შემუშავება.

ლიტერატურა:

1. Canthy A.Enz, Hospitality Strategic Management, Concepts and Cases, Second Edition, John Wiley&Sons, 2010.
2. Christian Pohl, From Transdisciplinarity to Transdisciplinary Research, Transdisciplinary Journal of Engineering & Science Vol: 1, 2010.
3. Christian Pohl, Gertrude Hirsch Hadorn, Translated by Anne B. Zimmermann, Principles for Designing Transdisciplinary Research,
4. Dwyer Larry, Kim Chalwon, Destination Competitiveness: Determinants and Indicators, University of Western Sydney Australia 2010.
5. Edgell David, Swanson Jason R, Tourism Policy and Planning, Yesterday, Today and Tomorrow, 2nd edition, Routledge 2013.
6. Gee Chuck Y, Fayos-Sola Eduardo, International Tourism: A Global Perspective, WTO, 1998.
7. Goeldner Charles R, J.R Ritchie Brent, Tourism, Principles, Practices, Philosophies, John Wiley Inc, 2012.
8. Handbook of Transdisciplinary Research, Springer Science + Business Media, 2008.
9. Khokhobaia Merab, Tourism Policy Challenges in Post-Soviet Georgia, International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering Vol:9, No. 3, 2015.
10. Khokhobaia Merab, Transdisciplinary Research for Sustainable Tourism Development, Journal of International Management Studies, JIMS, Volume 18, Number 2
11. Promoting Local Economic Development Through Strategic Planning — Volume 3: Toolkit, United Nations Human Settlements Programme, 2005.
12. Sven A. Haugland, Haavard Ness Bjorn-Ove Gronseth, Jarle Aarstad, Development of Tourism Destinations, An Integrative Multilevel Perspective, Annals of Tourism Research, Vol. 38, No. 1, 2011.
13. Vanhove Norbert, The Economics of Tourism Destinations, Elsevier, 2005.
14. Mike J. Stabler, Andreas Papatheodorou, Thea Sinclair, The Economics of Tourism, Taylor and Francis, 2010.

Transdisciplinary Research Methodology for the Tourist destination Development

Merab Khokhobaia,

Doctor of Economics,

Assistant Professor

Ivane Javakishvili Tbilisi State University

S u m m a r y

The Tourist destination is a very complex system from the perspective of conceptual understanding. It's obvious, that the elements of the system are closely interrelated, correspondingly they can influence positively or negatively to the functioning of the system. In modern conditions, it has become a significant to elaborate the relevant long term policy for the tourist destination, which could be implemented within the framework of the strategic development plan. Due to the fragmented nature of the destination planning process, it requires to rely on the different types of knowledge and disciplines.

The paper deals with the study of the theoretical and practical aspects of the development of tourist destination. Furthermore, special attention has been paid on innovative transdisciplinary research approaches, which enables us to integrate experiential and scientific knowledge, which is important for the development of the tourism destination.

Key words: *Transformation; Tourism Industry; Transdisciplinary Research; Strategic Development; Integrative Approaches .*